

Prediction of Internet Addiction, Based on Emotional Intelligence Among Isfahan University Students

Nasim Jafari. M.A
University of Isfahan

Maryam Fatehizade. Ph.D.
University of Isfahan

پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت بر پایه هوش هیجانی در دانشجویان دانشگاه اصفهان

نسیم جعفری*
کارشناس ارشد دانشگاه اصفهان

مریم فاتحی‌زاده
دانشگاه اصفهان

Abstract

The aim of this research was to investigate the predictive role of emotional intelligence in internet addiction among Isfahan university students. This is a multiple correlation research. The statistical population included students of Isfahan university of Iran. The randomly selected training samples included 71 students (36 girls and 35 boys). Assessment instrument consisted of Internet Addiction Test Young (1998) and Trait Emotional Intelligence Questionnaire Petrides and Furnham (2001). The gathered data was analyzed by descriptive and inferential statistics and regression methods. The results showed that there were correlations ($r=-0.54$) between internet addiction and emotional intelligence ($P<0.001$) and emotional intelligence can predict 29% of internet addiction ($P<0.001$).

Keywords: internet addiction, emotional intelligence, prediction.

چکیده

هدف این پژوهش بررسی نقش پیش‌بینی‌کنندگی هوش هیجانی در اعتیاد به اینترنت در میان دانشجویان دانشگاه اصفهان بود. این پژوهش از نوع همبستگی چندمتغیری است. جامعه آماری شامل همه دانشجویان دانشگاه اصفهان و نمونه آماری ۷۱ دانشجو (۳۶ دختر و ۳۵ پسر) بودند که به صورت تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند. ابزارهای سنجش عبارت‌اند از: پرسشنامه اعتیاد به اینترنت یانگ (۱۹۹۸) و آزمون هوش هیجانی پتریدز - فارنهام (۲۰۰۱). داده‌های گردآوری شده به روش‌های آماری توصیفی و استنباطی رگرسیون تجزیه و تحلیل گردید. یافته‌ها نشان داد که بین اعتیاد به اینترنت و هوش هیجانی ($r=-0.54$) رابطه وجود دارد ($P<0.001$) و هوش هیجانی ۲۹ درصد اعتیاد به اینترنت را پیش‌بینی می‌کند ($P<0.001$).

واژه‌های کلیدی: اعتیاد به اینترنت، هوش هیجانی، پیش‌بینی.

* نویسنده مسؤول: اصفهان، دروازه شیراز، دانشگاه اصفهان، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، گروه مشاوره.

پست الکترونیک (رایانامه): nasimjafari@gmail.com

وصول: ۹۰/۷/۱۲ پذیرش: ۹۰/۹/۱۵

مقدمه

اینترنت^{۱۱} یک پدیده بین رشته‌ای است که علوم مختلف پزشکی، رایانه‌ای، جامعه‌شناسی، حقوق، اخلاق و روان‌شناسی هر یک از ابعاد مختلفی این پدیده را مورد بررسی قرار داده‌اند (معیدفرد، گنجی و حبیب پورگتابی، ۱۳۸۵).

آخرین نسخه راهنمای تشخیصی و آماری اختلالات روانی^{۱۲} (DSM-IV-TR) هیچ‌گونه طبقه‌بندی را برای اعتیاد به اینترنت به صورت مستقل بیان نکرده است. اما براساس پژوهش‌های به عمل آمده، ملاک‌های تشخیص این اختلال با ملاک‌های تشخیصی مربوط به اختلال کنترل تکانه^{۱۳}، قماربازی بیمارگونه^{۱۴} و نیز وابستگی به مواد، همپوشی دارند و این ملاک‌ها برای تشخیص اختلال اعتیاد به اینترنت در پژوهش‌های بسیاری به کار گرفته شده است (مارهام، مارتین و اسچومچر^{۱۵}، ۲۰۰۰؛ چنگ و من لا^{۱۶}، ۲۰۰۸؛ امیدوار و صارمی، ۱۳۸۱؛ علوی و همکاران، ۱۳۸۸). از طرفی پژوهش‌ها نشان می‌دهد که هوش هیجانی^{۱۷} با اعتیاد به مواد مخدر (رایلی و شوت^{۱۸}، ۲۰۰۳؛ براکت، مایر و وارنر^{۱۹}، ۲۰۰۴؛ جناآبادی، ۱۳۸۸؛ آریاصدر، اکبرزاده و یزدی، ۱۳۸۹) مانند: الکل، تنباکو و سیگار (ترینیداد و جانسون^{۲۰}، ۲۰۰۲؛ ترینیداد، انگر، ازن^{۲۱} و جانسون^{۲۲}، ۲۰۰۴؛ ترینیداد، انگر، چو و جانسون، ۲۰۰۴) رابطه منفی دارد. با توجه به شباهت‌های موجود بین علایم، نشانه‌ها و عوامل ایجادکننده اعتیاد به اینترنت و انواع اعتیادهای به مواد این‌گونه پیش‌بینی می‌شود که ارتباطی منفی بین هوش هیجانی و اعتیاد به اینترنت نیز باید وجود داشته باشد. همچنین مؤلفه‌های هوش هیجانی همچون مدیریت هیجانی^{۲۳}، توان تصمیم‌گیری، مهار عواطف خود و دیگران و مهارت‌های اجتماعی^{۲۴}، توانایی فرد را در از میان برداشتن کمبودها و خودداری از روی آوردن مجدد به مصرف مواد، افزایش می‌دهد (آقا دلاورپور، سلطانی و حسین چاری، ۱۳۸۷).

امروزه یکی از معضلات مهم زندگی در کنار فناوری‌های ارتباطی نو، اعتیاد به استفاده از فناوری‌های جدید یا وابستگی افراطی به آنها است، به‌خصوص در زمینه اینترنت که روز به‌روز بر شمار افراد علاقه‌مند به استفاده از آن افزوده می‌شود. مطالعه جلالی، آقابابایی و باقری^۱ (۲۰۰۸) میزان گرایش جوانان به استفاده از اینترنت را ۷۸/۵ درصد گزارش کرده است. در همین راستا کوه و وسپر^۲ (۲۰۰۱) نیز در پژوهش خود دریافتند که ۸۳ درصد از دانش‌آموزان سال آخر دبیرستان از اینترنت استفاده می‌کنند. با همه محاسنی که استفاده از اینترنت برای زندگی امروزی بشر به همراه دارد، ولی این فناوری جدید ارتباطی، همچون یک شمشیر دو لبه می‌تواند زیان‌ها و مشکلات فراوانی را به‌خصوص برای نسل جوان و دانشجوی کشور به همراه داشته باشد. پژوهشگران حوزه روان‌شناسی اینترنت^۳ همچون تالبوت^۴ (۱۹۹۸)، یونگ^۵ (۱۹۹۸)، کندل^۶ (۱۹۹۸)، دیویس، اسمیت، رودریگو و پالورز^۷ (۱۹۹۹)، ناکس، استوردیونت، زوسمن^۸ (۲۰۰۱)، اندرسون^۹ (۲۰۰۱)، لان‌ها، لی‌پینگ و زاولان^{۱۰} (۲۰۱۰) همگی بر ماهیت اعتیادآور اینترنت به‌خصوص در قشر دانشجو تأکید داشته‌اند.

در زمینه میزان شیوع اعتیاد به اینترنت در جوامع گوناگون آمار متعددی وجود دارد، ولی به‌طور میانگین نسبت معتادان به ازای هر ۵۰ میلیون استفاده‌کننده عادی حدود ۲ تا ۵ میلیون برآورد شده است. یعنی می‌توان گفت ۵ تا ۱۰ درصد از استفاده‌کنندگان اینترنت به شکل اعتیادگونه‌ای از آن استفاده می‌کنند (علوی، جنتی‌فرد، مرآتی و رضاپور، ۱۳۸۸). رشد روزافزون و عوارض ناگواری که اعتیاد به اینترنت به همراه دارد باعث شده که از آن به‌عنوان اعتیادی که سرآمد همه اعتیادهای رفتاری است یاد شود (حمیدیان، ۱۳۸۷). اختلال اعتیاد به

1. Jalali, Aghababai & Bagheri

3. Internet Psychology

5. Young

7. Davis, Smith, Rodrigue & Pulvers

9. Anderson

11. Internet Addiction Disorder

12. Diagnostic and Statistical Manual for Mental Disorder- Text Revision

13. Impulse Control Disorder (ICD)

15. Marham, Martin & Schumacher

17. emotional intelligence

19. Brackett, Mayer & Warner

21. Unger & Azen

23. social skills

2. Kuh & Vesper

4. Talbott

6. Kandell

8. Knox, Sturdivant & Zusman

10. Lau-hua, Li-ping & Zhao-lan

14. pathological gambling

16. Chang & Manlaw

18. Riley & Schutte

20. Trinidad & Johnson

22. emotional management

وابستگی، پس می‌توان آن را به‌عنوان اختلال تکانه در نظر گرفت. اعتیاد به اینترنت دامنه گسترده‌ای از رفتارها و مشکلات مهار تکانه را در برمی‌گیرد.

همچنین پژوهش‌ها در زمینه هوش هیجانی از ارتباط آن با سلامت عمومی^۶ (اوستین، ساکلوفسک و اگن^۷، ۲۰۰۵؛ زارغان، اسدالله‌پور و بخشی‌پور رودسری، ۱۳۸۶)، خوش‌بینی^۸، رضایت از زندگی زناشویی^۹، استرس^{۱۰} (اکستریما، دورا و ری^{۱۱}، ۲۰۰۷؛ مهانیان خامنه، برجعلی و سلیمی‌زاده، ۱۳۸۵؛ تیرگری، اصغرنژاد، بیان‌زاده و عابدین، ۱۳۸۵)، سازگاری اجتماعی^{۱۲} (انگلیبرگ و اسجورگ^{۱۳}، ۲۰۰۴؛ یارمحمدیان، ۱۳۹۰) و خودکارآمدی^{۱۴} (چان^{۱۵}، ۲۰۰۴) حکایت می‌کنند. به نظر می‌رسد هوش هیجانی از عوامل تعیین‌کننده در بسیاری از واکنش‌های انسان به محیط خود است (سالوی و مایر^{۱۶}، ۱۹۹۰، به نقل از گانون و رانزیج^{۱۷}، ۲۰۰۵).

حجم رو به رشد پژوهش‌های انجام شده درباره اعتیاد به اینترنت، نشان‌دهنده آن است که این اختلال نوعی اختلال روان‌شناختی-اجتماعی^{۱۸} است که از مشخصه‌های آن، تحمل، علائم کناره‌گیری، اختلالات عاطفی و از هم‌گسیختگی روابط اجتماعی است (فریس^{۱۹}، ۲۰۰۲). همچنین با بررسی مطالعات قبلی صورت گرفته می‌توان به این موضوع پی برد که علت دقیق رابطه میان این متغیرهای بالینی با اعتیاد به اینترنت هنوز مشخص نشده است (علوی، مرآئی، جنتی فرد، اسلامی و حقیقی، ۱۳۸۹). ممکن است کمبود برخی مهارت‌ها و یا مشکلات روان‌شناختی، از جمله درک نکردن هیجانات خود و دیگران، ناتوانی در مهار هیجانات یا کمبود مهارت‌های اجتماعی و خوش‌بین نبودن، شخص را برای ابتلای به اعتیاد به اینترنت مستعد کند یا شاید برعکس کمبود این مهارت‌ها و توانایی‌ها ناشی از اعتیاد و وابستگی به اینترنت و جدایی فرد از سایرین و اجتماع باشد. این موضوع نیاز به مطالعات و بررسی‌های بیشتری دارد که این پژوهش با هدف بررسی این موضوع طراحی شد.

در پژوهش‌های بسیار محدودی که در زمینه هوش هیجانی و اعتیاد به اینترنت انجام شده از وجود ارتباطی منفی بین این دو متغیر حکایت می‌کند. از جمله در پژوهشی که جیمز، پارکر، روبین، تیلور، جنیفر^۱ و همکاران (۲۰۰۸) بر روی ۲۰۹ نوجوان ۱۳ تا ۱۵ سال و ۴۵۸ نوجوان ۱۶ تا ۱۸ سال انجام دادند، دریافتند که هوش هیجانی یک پیش‌بینی‌کننده قوی برای رفتارهای اعتیادگونه از جمله اعتیاد به اینترنت و اعتیاد به بازی‌های رایانه‌ای در هر دو گروه است. در مطالعه لان‌ها و همکارانش (۲۰۱۰) که بر روی ۵۹۲ دانشجو انجام شد، نتایج گویای آن بود که افراد معتاد به اینترنت، به‌صورت معناداری هوش هیجانی پایین‌تری نسبت به سایر آزمودنی‌ها دارند و جنسیت دانشجویان در میزان ابتلا به اعتیاد به اینترنت تأثیرگذار است. در پژوهش غفاری و احدی (۱۳۸۶) نتایج نشان داد که با افزایش خودآگاهی هیجانی و مهار تکانه، و به تبع آن هوش هیجانی کلی، میزان کاربری اجباری اینترنت و کناره‌گیری اجتماعی در کاربرانی که مورد آموزش قرار گرفته بودند، به‌طور معناداری کاهش پیدا کرد.

هوش هیجانی طیف گسترده‌ای از مهارت‌هاست و برجسته‌ترین آنها مهارت اجتماعی است که بر مبنای خودآگاهی است، یعنی توانایی شناخت دقیق احساسات، عواطف و ویژگی‌های خود. از طرفی یکی از اساسی‌ترین مهارت‌ها، مقاومت در مقابل تکانه است که ریشه در تمام خویشتن‌داری‌های هیجانی دارد. کنترل تکانه از اینکه منجر به عمل شود و فرونشاندن اولین حرکت، در مهار آن اهمیت بسزایی دارد (گلمن^۲، ۱۹۹۵؛ غفاری و احدی، ۱۳۸۶). گلمن (۱۳۸۳) در پژوهش‌های خود به این نتیجه رسید که هوش هیجانی پایین با مسائلی همچون خشونت^۳، افسردگی^۴، جرم^۵ و اعتیاد ارتباط دارد، زیرا همه این مسائل از ناتوانی فرد در کنار آمدن با هیجانات، ناشی می‌شود. از طرفی یانگ (۱۹۹۹) بیان می‌دارد که اختلال اعتیاد به اینترنت بیشتر یک اختلال کنترل تکانه‌ای است تا نوعی

1. James, Parker, Robyn, Taylor, Jennifer

3. violence

5. crime

7. Austin, Saklofske & Egan

9. marital satisfaction

11. Extremera, Dura & Rey

13. Engelberg & Sjoberg

15. Chan

17. Gannon, N. & Ranzij

19. Ferris

2. Goleman

4. depression

6. well-being and health

8. optimism

10. stress

12. social adjustment

14. self-efficacy

16. salovey & mayer

18. psychological – social disorder

روش

روش پژوهش، جامعه آماری و نمونه؛ این پژوهش از نوع همبستگی چندمتغیری و جامعه آماری شامل همه دانشجویانی است که در نیمسال اول تحصیلی ۹۱-۱۳۹۰ در دانشگاه اصفهان مشغول به تحصیل بودند. نمونه آماری ۷۱ دانشجو (۳۶ دختر و ۳۵ پسر) بودند که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای براساس جنسیت آزمودنی‌ها انتخاب شدند. این افراد از بین دانشجویانی که به سایت مرکزی دانشگاه اصفهان، در محدوده زمانی اجرای پژوهش، مراجعه کردند، انتخاب شدند. علت مراجعه به سایت مرکزی دانشگاه به این دلیل بود که جنبه تصادفی بودن نمونه‌ها از نظر رشته، وضعیت تأهل و نوع مدرک تحصیلی رعایت شود (علوی و همکاران، ۱۳۸۸). در ابتدا پرسشنامه‌ها در اختیار ۹۰ آزمودنی شامل ۴۵ دختر و ۴۵ پسر قرار گرفت، ولی پس از محاسبه نهایی ۱۹ پرسشنامه که ناقص ارزیابی شدند، حذف و تحلیل براساس ۷۱ نفر انجام شد.

ابزار سنجش

پرسشنامه اعتیاد به اینترنت^۱ (۱۹۹۸): این پرسشنامه که بر اساس ملاک‌های DSM-IV-TR برای تشخیص اختلال کنترل تکانه و قماربازی بیمارگونه طراحی شده است (علوی و همکاران، ۱۳۸۸). یکی از معتبرترین آزمون‌های مربوط به سنجش اعتیاد اینترنتی است که کیمبرلی یانگ^۲ آن را تهیه کرد و شامل ۲۰ ماده چند گزینه‌ای (به‌ندرت تا همیشه) است که به شیوه لیکرت طراحی شده است. کیم و همکاران ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹ را برای این مقیاس گزارش کرده‌اند (سلطانی، فولادوند و فتحی آشتیانی، ۱۳۸۹؛ ناد، سجادیان، ۱۳۸۹). ضریب آلفای کرونباخ در پژوهش سلطانی و همکاران (۱۳۸۹) ۰/۹۴ و در پژوهش ناد و سجادیان (۱۳۸۹) ۰/۹ محاسبه شد. در مطالعه چنگ و من لاو (۲۰۰۸) سه عامل علایم ترک، مشکلات اجتماعی و اختلال در عملکرد، از طریق روش تحلیل عاملی^۳ شناسایی شد که مشخص شد که این ابعاد با متغیرهایی نظیر عملکرد تحصیلی، سن و جنس رابطه مستقیم و مثبتی دارند. دو نمونه از سؤالات این پرسشنامه به شرح زیر است. «چقدر بیشتر از آنچه قصد دارید؛ در

اینترنت می‌مانید؟»، «چقدر اینترنت را به بودن با خانواده یا دوستان نزدیک خود ترجیح می‌دهید؟»
پرسشنامه هوش هیجانی^۴ پترایدز و فارنهایم^۵ (۲۰۰۱): این پرسشنامه دارای ۳۰ پرسش و از نوع بسته‌پاسخ می‌باشد. پترایدز و فارنهایم پایایی^۶ این پرسشنامه را به روش آلفای کرونباخ ۰/۸۹ و همسانی درونی^۷ آن را ۰/۸۶ گزارش کرده‌اند. وجود همبستگی^۸ مثبت معنادار بین این پرسشنامه با پرسشنامه شخصیت آیزنک نیز نشان‌دهنده روایی همزمان مطلوب این پرسشنامه است. احمدی ازغندی، فراست معمار، تقوی و ابوالحسنی (۱۳۸۵) اعتبار این مقیاس را با روش‌های همسانی درونی و بازآزمایی^۹ به ترتیب برابر با ۰/۷۶ و ۰/۷۱ گزارش کردند. آقا دلاورپور و همکاران (۱۳۸۷) ضریب پایایی کل پرسشنامه را به روش دونیمه‌سازی^{۱۰} ۰/۷۸ برآورد کردند. چهار ویژگی هوش هیجانی که در این مقیاس مورد سنجش قرار می‌گیرد، عبارت‌اند از: خوش‌بینی^{۱۱}، درک و ارزیابی عواطف خود و دیگران، خودآگاهی^{۱۲} و مهارت اجتماعی^{۱۳} (گلمن، ترجمه بلوچ، ۱۳۷۹). دو نمونه از سؤالات این پرسشنامه که به‌صورت طیف لیکرت ۷ درجه‌ای (از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم) طراحی شده است، به شرح زیر است. «بیان احساسات با کلمات برایم مشکل نیست.»، «می‌توانم برخورد مؤثری با دیگران داشته باشم.»

روش اجرا و تحلیل

پس از توزیع پرسشنامه‌ها و ارائه توضیحات لازم، دانشجویان پرسشنامه‌ها را به‌صورت خودگزارشی دهی پاسخ دادند و تکمیل کردند. در این پژوهش به‌منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون کلموگرف اسمیرنوف (برای تعیین عادی بودن داده‌ها)، تجزیه و تحلیل واریانس رگرسیون، تحلیل واریانس و تحلیل کوواریانس یکطرفه استفاده شد. داده‌ها با نرم‌افزار آماری SPSS19 تجزیه و تحلیل قرار گردید.

یافته‌ها

نتایج به‌دست آمده از ۳۶ دختر و ۳۵ پسر دانشجو نشان داد که بین اعتیاد به اینترنت و هوش هیجانی رابطه منفی معناداری وجود دارد (جدول ۱).

1. Internet Addiction Test (IAT)
3. factor analysis
5. Petrides & Furnham
7. internal consistency
9. retest
11. optimism
13. social skills

2. Kimberly Young
4. Trait Emotional Intelligence Questionnaire (T.E.I.Q)
6. reliability
8. correlation
10. split-half method
12. self-awareness

برای بررسی این فرضیه که میزان پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت از روی متغیر هوش هیجانی کلی چقدر است از تحلیل واریانس استفاده شد. نتایج نشان داد که مقدار ضریب همبستگی بین اعتیاد به اینترنت و هوش هیجانی برابر ۰/۵۴ و واریانس مشترک آنها برابر با ۰/۲۹ است. این به این معناست که ۲۹ درصد اعتیاد به اینترنت براساس هوش هیجانی است و هوش هیجانی توان پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت را در سطح ۰/۰۰۱ دارند (جدول ۲).

جدول ۱- نتایج ضریب همبستگی پیرسون بین اعتیاد به اینترنت و هوش هیجانی

اعتیاد به اینترنت	هوش هیجانی	
	مقدار همبستگی	ارزش P
	۰/۵۴	<۰/۰۰۱
تعداد آزمودنی	۷۱	

جدول ۲- نتایج تحلیل واریانس بین هوش هیجانی و اعتیاد به اینترنت

اعتیاد به اینترنت	ضریب همبستگی	مجدور ضریب همبستگی	جمع مجدورات	درجه آزادی	مجدور میانگین	مقدار F	سطح معناداری
	۰/۵۴	۰/۲۹	۱۱۴۵۹/۶۴۰	۱	۱۱۴۵۹/۶۴۰	۲۸/۶۶	<۰/۰۰۱

جدول ۳- نتایج تحلیل ضرایب رگرسیون برای بررسی توان پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت براساس هوش هیجانی

ضریب ثابت	ضرایب غیراستاندارد B	خطای استاندارد	ضرایب استاندارد Beta	مقدار t	سطح معناداری
۸۷/۹۵	۱۱/۴۶	-	-	۷/۶۷	<۰/۰۰۱
-۰/۴۵	۰/۰۸	-۰/۵۴	-۰/۵۴	-۵/۳۵	<۰/۰۰۱

براساس نتایج به دست آمده از جدول ۴ می‌توان اعتیاد به اینترنت را بر پایه هوش هیجانی که یکی از مؤلفه‌های هوش هیجانی است، در سطح ۰/۰۵ پیش‌بینی کرد. فرمول پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت بدین قرار است:
 $۸۰/۱۱ + \text{نمره هوش هیجانی} * ۰/۷۹ = \text{اعتیاد به اینترنت}$

براساس نتایج به دست آمده از جدول ۳ می‌توان اعتیاد به اینترنت را بر پایه هوش هیجانی در سطح معناداری ۰/۰۰۱ پیش‌بینی کرد. فرمول پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت از روی هوش هیجانی به این قرار است:
 $۸۷/۹۵ + \text{نمره هوش هیجانی} * ۰/۴۵ = \text{اعتیاد به اینترنت}$

جدول ۴- نتایج تحلیل ضرایب رگرسیون برای بررسی توان پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت بر پایه هوش هیجانی، درک عواطف خود و دیگران، خودآگاهی و مهارت‌های اجتماعی

ضریب ثابت	ضرایب غیر استاندارد B	خطای استاندارد	ضرایب استاندارد Beta	مقدار t	سطح معناداری
۸۰/۱۱	۱۳/۲۰	-	-	۶/۰۷	۰/۰۰۱
-۰/۷۹	۰/۳۱	-۰/۳۷	-۰/۳۷	-۲/۵۱	۰/۰۱۴
-۰/۲۷	۰/۳۳	-۰/۱۲	-۰/۱۲	-۰/۸۲	۰/۴۱
-۰/۰۳	۰/۳۹	-۰/۰۱	-۰/۰۱	-۰/۰۸	۰/۹۴
-۰/۵۶	۰/۴۶	-۰/۱۶	-۰/۱۶	-۱/۲۰	۰/۲۴

بحث

نتایج به دست آمده از تحلیل داده‌های این پژوهش نشان می‌دهد، ارتباط منفی و معناداری بین هوش هیجانی با اعتیاد به اینترنت وجود دارد. معناداری این ارتباط با نتایج مطالعه لان‌ها و همکاران (۲۰۱۰) همخوان است. نتایج این پژوهش همچنین نشان داد، هوش هیجانی قادر است اعتیاد به اینترنت در دانشجویان را پیش‌بینی کند. این نتایج همسو با نتایج جیمز و همکاران (۲۰۰۸) است که بیان کردند هوش هیجانی پیش‌بینی‌کننده قوی اعتیاد به اینترنت و بازی‌های رایانه‌ای است. در تحلیل مؤلفه‌های هوش هیجانی، یافته‌ها نشان داد که براساس خوش‌بینی می‌توان اعتیاد به اینترنت را پیش‌بینی کرد. در همین راستا غفاری و احدی (۱۳۸۶) در پژوهش خود رابطه معکوسی بین مؤلفه‌های هوش هیجانی و آثار منفی اینترنت یافتند، به طوری که با افزایش مؤلفه‌های هوش هیجانی از طریق آموزش، میزان اعتیاد و وابستگی به اینترنت کاهش می‌یابد. در پژوهش جنآبادی (۱۳۸۹) نتایج نشان داد که بین مؤلفه‌های هوش هیجانی و استعداد اعتیاد به مواد مخدر در میان دانش‌آموزان ارتباط معناداری وجود دارد. با توجه به اینکه اختلال اعتیاد به اینترنت نوعی اختلال کنترل تکانه محسوب می‌شود و با اعتیاد به مواد مخدر از جهاتی همپوشی دارد، می‌توان نتایج این پژوهش را تأییدی در راستای این پژوهش در نظر گرفت. این یافته‌ها گویای آن است که با تقویت عوامل هوش هیجانی می‌توان توانایی مهار تکانه را در جوانان تقویت کرد. در همین زمینه پژوهش حاضر با پژوهش‌های ترینداد و همکاران (۲۰۰۲)، (۲۰۰۴) و (۲۰۰۴) که نشان دادند، هوش هیجانی پایین با مصرف الکل، تنباکو و سیگار رابطه دارد، هم‌راستا است. مطالعات رایلی و شوت (۲۰۰۳)، گلمن (۱۳۸۳)، براکت و همکاران (۲۰۰۴)، آریصدر و همکاران (۱۳۸۹) که به ارتباط منفی بین سوء مصرف مواد و هوش هیجانی منجر شد، تأییدی بر یافته‌های این تحقیق است. آقا دلاورپور (۱۳۸۷) نیز در مطالعه خود بیان می‌دارد یاری گرفتن از نیروهای درونی و توانمندسازی هوش هیجانی افراد معتاد تحت درمان می‌تواند اثربخشی درمان را تسریع بخشد.

از آنجا که استفاده از اینترنت روز به روز گسترش پیدا می‌کند و به‌عنوان یکی از ابزارهای مهم دستیابی به اطلاعات شناخته شده است و جوانان و به‌خصوص قشر دانشجو ناگزیر هستند که ساعاتی را با اینترنت سپری کنند، تلاش برای افزایش هوش هیجانی که از طریق آموزش

میسر است، ممکن است از آثار مخرب این فناوری جدید ارتباطی جلوگیری کند. با توجه به یافته‌های این پژوهش می‌توان با شناسایی دانشجویان در معرض خطر و تقویت جنبه‌های مثبت شخصیتی و کمک به افزایش شناخت و مدیریت هیجان در جوانان در کاهش این اختلال رو به رشد روان‌شناختی گامی مؤثر برداشت.

این پژوهش محدودیت‌هایی نیز داشت. اول اینکه پژوهش یک مطالعه مقطعی بوده است. در حالی که بررسی اعتیاد به اینترنت در میان قشر دانشجو نیاز به مطالعات دقیقتر طولی دارد تا با میزان اطمینان بیشتری بتوان ارتباط این اختلال را با هوش هیجانی مشخص کرده و توان پیش‌بینی هوش هیجانی را در این زمینه مورد آزمون قرار داد. از سوی دیگر، این پژوهش در یک دانشگاه اجرا شده است. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های بعدی در این زمینه، مطالعات گسترده‌تری برای روشن شدن ماهیت این مطلب و صحت پژوهش‌های انجام شده در این راستا، انجام پذیرد.

منابع

- آریصدر، ز. اکبرزاده، ن. و یزدی، س.م. (۱۳۸۹). مقایسه مؤلفه‌های هوش هیجانی مردان معتاد و غیرمعتاد و ارائه برنامه آموزشی براساس مؤلفه‌های هوش هیجانی در معتادان مراجعه‌کننده به مراکز ترک اعتیاد در شهرستان خرم‌آباد. *مطالعات روان‌شناختی دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه الزهراء*، ۶(۳)، ص ۷۴-۹۰.
- آقا دلاورپور، م. سلطانی، م. و حسین چاری، م. (۱۳۸۷). پیش‌بینی بهبودی یا بازگشت به سوء مصرف مواد مخدر بر پایه هوش هیجانی و رویارویی مذهبی. *مجله روانپزشکی و روان‌شناسی بالینی ایران*، ۱۴(۳)، ص ۳۰۷-۳۱۵.
- احمدی ازغندی، ع. فراست معمار، ف. تقوی، ح. و ابوالحسنی، آ. (۱۳۸۵). روایی و اعتبار پرسشنامه رگه هوش هیجانی پترایدز و فارنهام. *فصلنامه روان‌شناسان ایرانی*، ۳(۱۰)، ص ۱۶۸-۱۵۷.
- امیدوار، ا. و صارمی، ع. (۱۳۸۱). *اعتیاد به اینترنت: توصیف، سبب‌شناسی، پیشگیری، درمان و مقیاس‌های سنجش اختلال اعتیاد به اینترنت*. چاپ اول، مشهد: انتشارات تمرین.
- تیرگری، ع. اصغرنژاد، ع. بیان‌زاده، س.ا. و عابدین، ع. (۱۳۸۵). مقایسه سطوح هوش هیجانی و رضامندی زناشویی و رابطه ساختاری آنها در زوجین سازگار و ناسازگار شهرستان ساری در سال ۱۳۸۳. *مجله دانشگاه علوم پزشکی مازندران*، ۱۶(۵۵)، ص ۸۶-۷۹.
- جنآبادی، ح. (۱۳۸۸). بررسی رابطه خودآگاهی هیجانی و کنترل تکانه از مؤلفه‌های هوش هیجانی با استعداد اعتیاد دانش‌آموزان پسر دوره متوسطه. *پژوهشنامه مطالعات روان‌شناسی تربیتی*، ۹، ص ۱۲-۱.

- یارمحمدیان، ا. بنکدار هاشمی، ن. و عسگری، ک. (۱۳۹۰). تأثیر آموزش هوش هیجانی و مهارت‌های زندگی بر سازگاری زناشویی زوج‌های جوان. *مجله دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی*، ۱۲(۲)، (پیاپی ۴۴)، ص ۱۲-۳.
- Anderson, K. (2001). Internet use among college students: An exploratory study. *Journal of American College Health*, 50(1):21-26.
- Austin, E.J., Saklofske, D.H., & Egan, V. (2005). Personality, well-being and health correlates of traits emotional intelligence. *Personality and Individual Differences*, 38, 547-558.
- Brackett, M.A., Mayer, J.D., & Warner, R.M. (2004). Emotional intelligence and its relation to everyday behavior. *Personality and Individual Differences*, 36, 1387-1402.
- Chan, D.W. (2004). Perceived emotional intelligence and self-efficacy among Chinese secondary school teachers in Hong Kong. *Personality and Individual Differences*, 36, 1781-1795.
- Chang, M.K., Man, Law, S.P. (2008). Factor structure for Young Internet Addiction Test: A confirmatory study. *Computer in human behavior*, 24(6): 2597-2619.
- Davis, S.F, Smith, B.G, Rodrigue, K., Pulvers, K. (1999). An examination of Internet usage on two college campuses. *College Student Journal*. 33(2): 257-260.
- Engelberg, E., & Sjoberg, L. (2004). Emotional intelligence, affect intensity, and social adjustment. *Personality and Individual Differences*, 37, 533-542.
- Extremera, N., Dura, N.A., & Rey, L. (2007). Perceived emotional intelligence and dispositional optimism pessimism: Analyzing their role in predicting psychological adjustment among adolescents. *Personality and Individual Differences*, 42, 1069-1079.
- Ferris, R.J. (2002). Internet addiction disorder: Causes, symptoms, and consequences, *Psychology Virginia Tech [Web Page]*. Accessed in may, 2011, from the World Wide Web: <http://www.files.chem.vt.edu/chem-dept/dessy/honors/papers/ferris.html>.
- Gannon, N., & Ranzij, R. (2005). Does emotional intelligence predict unique variance in life satisfaction beyond IQ and personality? *Personality and Individual Differences*, 38, 1353-1364.
- حمیدیان، ف. (۱۳۸۷). *اعتیاد به اینترنت و تلفن همراه (بررسی عوارض وابستگی به اینترنت، تلفن همراه و بازی‌های رایانه‌ای)*. چاپ اول، تهران: انتشارات قطره.
- زارعان، م. اسدالله‌پور، ا. و بخشی‌پور رودسری، ع. (۱۳۸۶). رابطه هوش هیجانی و سبک‌های حل مسأله با سلامت عمومی. *مجله روانپزشکی و روان‌شناسی بالینی ایران*، ۱۳(۲)، ص ۱۷۲-۱۶۶.
- سلطانی، م. فولادوند، خ. و فتحی آشتیانی، ع. (۱۳۸۹). رابطه هويت و هیجان‌خواهی با اعتیاد اینترنتی. *مجله علوم رفتاری*، ۴(۳)، ص ۱۹۱ تا ۱۹۷.
- علوی، س.س. جنتی‌فرد، ف. مرآئی، م. و رضاپور، ح. (۱۳۸۸). بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه اعتیاد به اینترنت GPIUS در کاربران دانشجویی دانشگاه‌های شهر اصفهان سال ۱۳۸۸. *مجله دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی*، ۱۱(۴)، ص ۳۸۵-۳۸۰.
- علوی، س.س. مرآئی، م. جنتی‌فرد، ف. اسلامی، م. و حقیقی، م. (۱۳۸۹). بررسی ارتباط علایم روانپزشکی با اعتیاد به اینترنت در دانشجویان دانشگاه‌های شهر اصفهان. *مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی همدان*، ۱۷(۲)، ص ۶۵-۵۷.
- غفاری، م. و احدی، ح. (۱۳۸۶). بررسی تأثیر آموزش خودآگاهی هیجانی و کنترل تکانه در کاهش کناره‌گیری اجتماعی و کاربری اجباری اینترنت. *مطالعات روان‌شناختی دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه الزهراء*، ۳(۲)، ص ۹۱-۱۰۷.
- گلمن، د. (۱۳۷۹). *هوش هیجانی*. ترجمه حمیدرضا بلوچ، چاپ اول، تهران: انتشارات جیحون، (تاریخ انتشار اثر به زبان اصلی، ۱۹۹۵).
- گلمن، د. (۱۳۸۳). *هوش هیجانی: خودآگاهی هیجانی، خویشتن‌داری، همدلی و یاری به دیگران*. ترجمه نسرین پارسا، چاپ اول، تهران: انتشارات رشد، (تاریخ انتشار اثر به زبان اصلی، ۱۹۹۵).
- معیدفر، س. گنجی، ا. و حبیب پورگتابی، ک. (۱۳۸۵). مطالعه پدیده استفاده اعتیادی از اینترنت در بین نوجوانان و جوانان (۲۵-۱۵ سال) شهر تهران. *مجله جهانی رسانه - نسخه فارسی*، ۲(۲)، ص ۵۵.
- مهبانیان خامنه، م. برجعلی، ا. و سلیمی‌زاده، م. (۱۳۸۵). بررسی رابطه هوش هیجانی و رضایت زناشویی. *مجله روان‌شناسی*، ۱۰(۳)، ص ۳۲۰-۳۰۸.
- نادی، م. و سجادیان، ا. (۱۳۸۹). تحلیل مسیر رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی و وابستگی به اینترنت با کیفیت زندگی کاربران کافی‌نت‌های شهر اصفهان. *تحقیقات علوم رفتاری*، ۸(۱)، ص ۴۵-۳۴.

- Goleman, D. (1995). *Emotional intelligence*, New York. Bantam Books. 42-44.
- Jalali, D., Aghababai, A., & Bagheri, S. (2008). A Study of Factors Involved in Internet-Use among the Youth: An Analysis of the Survey Results from the Province of Chaharmahal and Bakhtiari. *University of Tehran Electronic Journals Database. Global Media*. Volume: 6.
- James, D.A., Parker, Robyn, N. Taylor, Jennifer, M., Eastabrook, Stacey L. Schell, & Laura, M. Wood. (2008). Problem gambling in adolescence: Relationships with internet misuse, gaming abuse and emotional intelligence. *Personality and Individual Differences*, 45: 174-180.
- Kandell, J.J. (1998). Internet addiction on campus: The vulnerability of college students. *Cyber Psychology & Behavior*, 1(1).
- Knox, D.V., Sturdivant, D.L., Zusman, M.E. (2001). College student use of the Internet for mate selection. *College Student Journal*, 35(1):158-160.
- Kuh, G.D., Vesper, N. (2001). Do computers enhance or detract from student learning?. *Research in Higher Education*, 42(1): 87-102.
- Lan-hua, L., Li-ping, Z., Zhao-lan, L. (2010). Impact of emotional intelligence on internet addiction disorder among students at a college in Weifang, 2009. *Preventive Medicine Tribune*, 2010-09.
- Morham, J., Martin, Schumacher, P. (2000). Incidence and correlates of pathological internet use among college student. *Computer in human behavior*, 16: 13-29.
- Petrides, K.V., & Furnham, A. (2001). Trait emotional intelligence: Psychometric investigation with reference to established trait taxonomies. *European Journal of Personality*, 15, 425-488.
- Riley, H., & Schutte, N.S. (2003). Low emotional intelligence a predictors of substance use. *Journal of Drug Education*, 33, 391-398.
- Talbott, S. (1998). Why is the moon getting further away? *Internet and Higher Education*, 1(2): 139-146.
- Trinidad, D.R., & Johnson, C.A. (2002). The association between emotional intelligence and early adolescent tobacco and alcohol use. *Personality and Individual Differences*, 32, 95-105.
- Trinidad, D.R., Unger, J., Azen, A., & Johnson, A. (2004). Emotional intelligence and smoking risk factors in adolescents: Interactions on smoking intentions. *Journal of Adolescent Health*, 34: 46-55.
- Trinidad, D.R., Unger, J., Chou, C., & Johnson, A. (2004). The protective association of emotional intelligence with psychosocial smoking risk factors for adolescents. *Personality and Individual Differences*, 36: 945-954.
- Young, K.S. (1998). Internet Addiction: The Emergence of a New Disorder. *Cyber Psychology and Behavior*, 1(3): 237- 244.
- Young, K.S. (1999). Internet Addicton: Symptoms, Evaluation and Treatment, in L. Vande Creek & Jakson (eds). *Innovations in clinical practice*, A source book, 17:19-31.